

Evaluation of Architectural Principles in Accordance with Architectural Creations Adjacent to Valuable Buildings, in Order to Promoting Urban Identity (Case study: The Lost Space of Traditional Markets in Kerman)

Najmeh Mehrabi

*Corresponding Author, Department of Architecture, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish Island, Iran. E-mail: m_mehrabi16999@yahoo.com

Reza Ahmadian

Assistant Professor, Department of Urban Planning, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran. E-mail: rahmadian@gmail.com

Iraj Etesam

Professor, Department of Art and Architecture, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: ietessam@ut.ac.ir

Abstract

In the present study, the principles of architecture in accordance with the architectural creations adjacent to valuable buildings have been evaluated in order to promote urban identity in the traditional markets of Kerman. This research is an exploratory-descriptive research in terms of purpose, qualitative in terms of the type of data used, in terms of field implementation, in terms of survey method and in terms of time, it is a cross-sectional research. The statistical population of the study includes all managers and employees of the Kerman Cultural Heritage Organization as well as tourists of valuable historical buildings in Kerman, especially traditional markets. In this study, a simple random sampling method was used to select a statistical sample. 65 samples were obtained for managers and employees of the Kerman Cultural Heritage Organization and 165 samples were obtained for tourists in traditional markets of Kerman and a total of 230 samples. Findings showed that at 95% confidence level of modern structural systems and facilities, creating spatial transparency, climatic characteristics and preserving the values of the region have a significant effect on architectural creations adjacent to valuable buildings in traditional markets of Kerman; But the combination of new technologies with indigenous forms does not have a significant effect on architectural creations adjacent to valuable buildings in the traditional markets of Kerman. Also, the principles of matching architecture and neighboring architecture have a significant effect on urban identity. Therefore, the results show that although the use of technology and implementation of all

technical, engineering and logical criteria resulting from the achievements of experimental sciences in construction, in order to respond to the functions using modern knowledge, in a good way in the architecture of valuable buildings of traditional markets in Kerman. But the use of architectural creativity in a variety of geometries, respect and caution in how to deal with nature, take full advantage of diverse climatic conditions, value indigenous culture and create an environment to preserve tranquility, has been forgotten.

Keywords: Matching architecture, Neighboring architecture, Urban identity, Technology, Lost spaces, Traditional markets of Kerman

Citation: Mehrabi, Najmeh; Ahmadian, Reza and Etesam, Iraj (2022). Evaluation of Architectural Principles in Accordance with Architectural Creations Adjacent to Valuable Buildings, in Order to Promoting Urban Identity (Case study: The Lost Space of Traditional Markets in Kerman). *Urban and Regional Policy*, 1(1), 45-66.

Urban and Regional Policy, 2022, Vol. 1, No.1, pp. 45-66

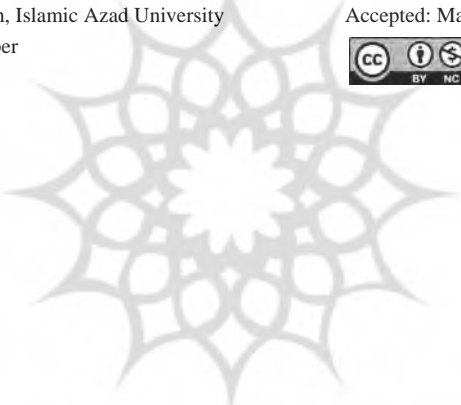
Published by Ahvaz Branch, Islamic Azad University

Article Type: Research Paper

© Authors

Received: October 28, 2021

Accepted: March 14, 2022

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

ارزیابی اصول معماری منطبق بر آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند، به‌منظور ارتقای هویت شهری (مطالعه موردی: فضای گمشده بازارهای سنتی کرمان)

نجمه محرابی

* نویسنده مسؤل، گروه معماری، واحد بین‌المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، جزیره کیش، ایران. رایانامه: m_mehrabi16999@yahoo.com

رضا احمدیان

استادیار، گروه شهرسازی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. رایانامه: rahmadian@gmail.com

ایرج اعتصام

استاد، گروه هنر و معماری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: ietessam@ut.ac.ir

چکیده

برای احیا و نگهداری ارزش‌های گذشته، باید آنها را شناخت و در فهم ضرایب مستور این جلوه‌های وصف‌ناشدنی کوشید، زیرا معماری هر مرز و بومی بی‌گمان پاسخ منطقی و کارکردی به طبیعت و اقلیم آن دیار است. در این زمینه، ابداعات تکنولوژیکی یکی از مهم‌ترین نیروهای تأثیرگذار بر تغییرات معماری می‌باشند. بر این اساس، در پژوهش حاضر به ارزیابی اصول معماری منطبق در آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند، به‌منظور ارتقاء هویت شهری در بازارهای سنتی کرمان پرداخته شده است. این تحقیق از نظر هدف یک تحقیق اکتشافی - توصیفی، از نظر نوع داده‌های مورد استفاده کیفی، از نظر محل اجرا میدانی، از نظر روش پیمایشی و از نظر زمانی، یک تحقیق مقطعی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارمندان سازمان میراث فرهنگی استان کرمان و همچنین گردشگران بناهای ارزشمند تاریخی شهر کرمان به ویژه بازارهای سنتی می‌باشد. در این تحقیق برای انتخاب نمونه آماری از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد که تعداد ۶۵ نمونه برای مدیران و کارمندان سازمان میراث فرهنگی استان کرمان و تعداد ۱۶۵ نمونه برای گردشگران بازارهای سنتی کرمان و در مجموع ۲۳۰ نمونه به دست آمد. یافته‌های تحقیق نشان داد، در سطح اطمینان ۹۵ درصد سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه اثر معناداری بر آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان دارد؛ اما ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی اثر معناداری بر آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان ندارد. همچنین، اصول معماری منطبق و معماری هم‌جوار اثر معناداری بر هویت شهری دارد. بنابراین نتایج نشان می‌دهد، که اگرچه استفاده از تکنولوژی و پیاده‌سازی کلیه معیارهای فنی و مهندسی و منطقی حاصل از دستاوردهای علوم تجربی در ساختمان‌سازی، در جهت پاسخ به کارکردها با بهره‌گیری از دانش روز، به نحو مطلوبی در معماری هم‌جوار بناهای ارزشمند بازارهای سنتی کرمان انجام شده است، ولی استفاده از خلاقیت‌های معمارانه در انواع هندسه‌ها، احترام و احتیاط در نحوه برخورد با طبیعت، بهره‌وری کامل از شرایط متنوع اقلیمی، ارزش دادن به فرهنگ بومی و ایجاد حریم محیطی جهت محافظت از آرامش، به دست فراموشی سپرده شده است.

کلیدواژه‌ها: هویت شهری، معماری منطبق، معماری هم‌جوار، تکنولوژی، فضاهای گمشده، بازارهای سنتی کرمان

استناد: محرابی، نجمه؛ احمدیان، رضا و اعتصام، ایرج (۱۴۰۱). ارزیابی اصول معماری منطبق بر آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند، به‌منظور ارتقای هویت شهری (مطالعه موردی: فضای گمشده بازارهای سنتی کرمان). *سیاستگذاری شهری و منطقه‌ای*، (۱)، ۴۵-۶۶.

مقدمه

جهان امروز از یک‌سو به «جزء‌نگری» مدرنیستی بی‌اعتقاد شده، و حتی با نگاه علمی به وجود چیزی تحت عنوان کل و کلیت ایمان آورده، و از سوی دیگر در صدد باز کردن مسیر توفنده علم برآمده تا قیدهای تاریخی از قبیل آنچه معماری با علم و فرزند آن تکنولوژی، می‌کند را از سر راه بردارد. نسخه جدید تعامل علم و معماری استقلال هر دو آن‌هاست. علم با اقتباس از طبیعت، در اجزا یا قانونمندی‌های آن به فراورده‌هایی دست می‌یابد که معماران نیز بعضاً با تقلید به نمونه‌های مشابه آنها دست می‌یافتند. اگرچه در تقلید علمی، تفسیر انسان و ذهن او غایب است و دانش تجربی راهبر کمیت و کیفیت اقتباس است، اما محصول آن به واسطه بهره‌مندی از فرم‌های طبیعی صیقل یافته تحت قوانین کارکردی، از تناسب و آشنایی برخوردار است و زیبا شناخته می‌شود (ضیابخش و ضیالحق، ۱۳۹۶). ارتقای نقش تکنولوژی و سازه در معماری امروز ایران نیازمند بازنگری اساسی، اقدامات جدی و توجه دقیق در حوزه‌ها و موضوعات مختلف و بهره‌گیری از راهکارهای مناسب در هر مورد می‌باشد. دستاوردهای ارائه‌شده می‌تواند مبنای شکل‌گیری، انتخاب روش و تصمیم‌گیری در زمینه‌های مبانی نظری معماری، طراحی معماری و نگرش آن به تکنولوژی و سازه در جهت ایجاد انگیزه برای ابتکار و خلاقیت با استفاده از شناخت صحیح و درک عمیق سازه و توجه دقیق به نقش آن در شکل‌گیری اثر معماری هم‌جوار قرار گیرد (ناصری، ۱۳۹۴). مطلق انگاشتن معماری سنتی در مواردی موجب پرهیز از نوآوری یا محدود کردن نوآوری در قالب احترام به سنت‌ها گردیده و هدف معماری که بهتر کردن شرایط و محیط زندگی انسان است، کنار گذاشته می‌شود و این اگر به معنای انحطاط و سقوط معماری نباشد، به معنای رخوت، بی‌حرکتی و عدم انطباق آن با شرایط زمان خویش است. شاید کمال مطلوب آن باشد که در این زمینه به یک تعالی بین سنت و نوآوری دست یابیم (یزدانی رستم، ۱۳۹۷). در این راستا، بازارهای سنتی کشور به ویژه شهر کرمان از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. این مسئله در حالی است که، اهمیت حفظ بافت‌های تاریخی و میراث فرهنگی بر هیچ‌کس پوشیده نیست؛ زیرا بناها و محوطه‌های تاریخی زبان خاموش تاریخ کهن هر سرزمین هستند که می‌توانند فضای روشنی از گذشته تاریخی مردمان را به آیندگان ارائه کنند (موحدی، ۱۳۹۲). در این راستا، رضایی و همکاران (۱۳۹۴) معتقدند، ماهیت ویژه بافت‌های کهن و محله‌های تاریخی، هر گونه بی‌توجهی به آن را از جهات مختلف مردود می‌سازد. چرا که، از بعد اقتصادی، دارای امکانات بالقوه‌ای اعم از زیرساختی و روساختی است؛ از بعد فرهنگی، خاستگاه شهر امروزی و یادگاری از فرهنگ و تاریخ پیشین است؛ از نظر اجتماعی، در صورت متروک شدن و تراکم کاربری‌های نامتناسب، بخشی از جامعه و ضامن زندگی انسان‌ها می‌باشد و در نهایت از جهت کالبدی، با وجود فرسودگی، هنوز دارای ارزش‌های معماری و شهرسازی یکتایی است. علاوه بر آن، در صورت نبود ارزش‌های بالقوه و بالفعل، سهم بافت کهن و محله‌های تاریخی از جمله بازارهای سنتی از گستره شهرها آن‌چنان درخور توجه است که نادیده انگاشتن آن منطقی نمی‌باشد (گائو^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین، با توجه به اهمیت بافت‌های کهن از جمله بازارهای سنتی در دل شهرهای مدرن امروزی، در پژوهش حاضر به ارزیابی اصول معماری منطبق در آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند، به منظور ارتقاء هویت شهری در بازارهای سنتی کرمان پرداخته شده است.

مبانی نظری تحقیق

لزوم احیای ارزش‌های بافت‌های تاریخی از دیرباز مورد توجه بوده و کشورهای پیشرفته جهان با اجرای برنامه‌ها و دستورالعمل‌های خاص، به رونق بافت‌ها و نواحی با ارزش قدیمی خود همت گماشته و هویت فرهنگی گذشته خود را دوباره زنده کرده‌اند. پیشینه حفاظت آثار تاریخی و میراث فرهنگی به بیش از پانصد سال قبل از میلاد مسیح باز می‌گردد. داریوش شاه در کتیبه‌ای از آیندگان می‌خواهد که آنچه را او بر جای نهاده است تخریب نکنند. کتیبه‌هایی نیز به‌عنوان نمونه‌های دیگر در ستون‌های کاخ آپادانا در تخت جمشید، برای اطلاع آیندگان از احوال، حفظ آثار، و شرایط فرهنگی و آداب‌ورسوم زندگی مردم آن زمان در اعماق دو متری زمین یافت شده است (علی زاده حسن‌آبادی، ۱۳۹۶). در دوران گذشته، اعتقاد و باورهای مردم، نگهداری و حفظ بناها و آثار با ارزش را تضمین می‌کرده است. روش‌های گوناگونی در زمینه نگهداری آثار تجربه شده است، یکی از این روش‌ها، تکیه بر معماری منطبق در همجواری با بناهای ارزشمند تاریخی، با هدف ارتقاء هویت شهری می‌باشد. در خصوص اهمیت موضوع به بررسی و تبیین مفاهیم و مبانی نظری تحقیق پرداخته می‌شود.

معماری منطبق

از دهه ۱۹۶۰ ارزش محیط‌های ارزشمند تاریخی به‌گونه‌ای فزاینده در تقابل با محیط‌های نوگرا باز شناخته شد. در این میان، به خصوص شناخت مشخصه‌ها و کیفیت‌های محیط مصنوع ویژگی‌های فرهنگی و تاریخی آن به خوبی نمایان شد که این توجه، سرانجام به هواداری از حفاظت محیط‌زیست و فعالیت در این حوزه انجامید. در این امتداد، گرایش فزاینده‌ای نیز در محدوده‌های زیستگاهی نسبت به مرمت در مقابله با تخریب شکل گرفت. به واسطه این گونه مرمت‌ها در محله‌ها، در کنار پرداختن به مرمت مسکن به جای تخریب و از نو ساختن آن، بحث‌های اقتصادی هم‌زمان نیز در گرفت. سیر این تحول تاریخی به این جا کشید که ارزش‌های معماری باید حفظ شوند. در هر حال، وقتی صحبت از تک بناها مطرح باشد، آن‌ها باید حفظ شوند و چنانچه بر سر هسته کامل بافت‌های با ارزش شهری باشد، باید جمله آنها به طور کامل حفاظت و بهسازی شوند. در این ارتباط، کسانی نیز نظیر جان راسکین^۱ و ویلیام موریس^۲ و هنرمندان و صاحب‌نظران دیگری، به تشکیل جمعیت حفاظت از بافت‌ها و بناهای تاریخی اقدام کردند. از سوی دیگر، در منشور آتن^۳ نیز در نگهداری و صیانت ارزش‌های تاریخی تأکید شده و در پی آن، پایه‌گذاران منشور آتن در چارچوب تأکیدها و مفاد منشور آتن، فعالیت و اقدامات مهمی را انجام دادند که از آن جمله می‌شود فعالیت‌ها و نظریه‌های لکوروبوزیه را برشمرد (علی زاده حسن‌آبادی، ۱۳۹۶).

هویت شهری

مفهوم هویت، مانند بسیاری از مفاهیم فلسفی، اجتماعی و انسانی، انتزاعی و سهل و ممتنع می‌باشد و از سوی دیگر در حال دائمی شدن است. با وجود پارادوکسیکال بودن مفهوم هویت و فقدان تعریفی جامع و مانع از هویت - به طوری که

1 Joan Raskin

2 William Morris

3 Athen Manifest

گروهی کانون هویت را در گذشته می‌جویند و گروهی در اکنون و گروهی سمت و سوی دگرگونی را بهترین ملاک در آینده برای تمایز هویت بر می‌شمردند - مفهوم هویت از دیدگاه شهرسازی و معماری، غالباً در دو بخش مکمل یکدیگر مطرح می‌شوند. اول، ایجاد خاطره و تداعی در شخص، و دوم تمایز و استقلال از شخص (مرزی و همکاران، ۱۴۰۱). بنابراین تشخیص هویت فرآیندی قیاسی بین عینیتی موجود با داده‌هایی از آن در ذهن است. از این دیدگاه هر فضا به‌رغم موجودیت خارجی مستقل، در فرآیند ادراک به پدیده‌های ذهنی تبدیل می‌شود و انسان در فرآیند این‌همانی^۱ از تصویر ادراکی و ذهنیت خود بهره می‌گیرد و فضا را با آن می‌سنجد. پس تشخیص هویت در واقع نوعی ارزش‌گذاری با تعیین کیفیت است که بین فضا با اندوخته‌های ذهنی فرد از تجربیات مستقیم تا فرهنگ و سنت ارتباط برقرار می‌کند (خلیلی و دهقانی، ۱۳۹۹). در واقع، زمانی محیط برای انسان واجد شرایط خواهد بود که بتواند آن را به‌عنوان موجودی مستقل و عینی تلقی کند؛ و از طریق دیگر خود او نیز به‌عنوان موجودی عینی در آن فعالیت و رفتار نماید؛ و سرانجام قادر باشد ذهنیات ناشی از ادراک آن را با ذهنیات خویش تطبیق دهد (شماعی و پوراحمد، ۱۳۹۲). ارتباط بین عوامل هویت‌دهنده شهر می‌تواند ارتباطی دوسویه باشد. شهر بدون عامل انسانی مفهوم ندارد. بنابراین، زمانی که صحبت از شهر می‌شود صحبت از تعاملات انسانی است. تعاملات انسان با انسان، انسان با محیط و انسان با شهر. به همین دلیل، عوامل تشکیل‌دهنده هویت شهر، هویت انسان را نیز شکل می‌دهد و یکی از عناصری که انسان با آن تعریف می‌شود، حافظه است؛ شهر نیز دارای حافظه است. شهر فاقد حافظه تاریخی شهری دارای هویت نیست (دنبلی و همکاران، ۱۳۹۷). از عناصر قابل توجهی که می‌تواند به شهر هویت بخشد، هنر است. معماری شهری نیز با آثار هنری که در آن به وجود می‌آید شکل می‌پذیرد. خلق آثاری که با فرهنگ ایرانی مطابقت داشته باشد در سیمای شهر بسیار مهم است. رشد شهرنشینی و توسعه ساخت‌وسازهای شهری تبعات مختلف و خاص خود را دارد که یکی از مهم‌ترین آن تغییر چهره شهرها در طول ایام و دستخوش تغییر شدن هویت آن‌هاست (مسعود و گلابی، ۱۳۹۸).

باید توجه کرد که معماری زبانی است که شهر متن آن است. بنابراین، آنچه هویت شهری را رقم می‌زند، بنا یا ترکیب بناها نیست، بلکه کل شهر است که هویت شهری را رقم می‌زند. شهرهای ما ارزش‌های سنتی را کنار گذاشته اما وارد دنیای مدرن نشده‌اند. باید رابطه سالمی میان سنت و مدرنیته ایجاد نمود و نباید یکی را به نفع دیگری از میان برد. سنت می‌تواند در تعامل با نوگرایی باشد. یکی از اهداف شهرسازی، تعالی بخشیدن به زیستن است. نوگرایی به معنای نفی مطلق تاریخی و هویت تاریخی و فرهنگ و سنن و آداب جامعه نیست، بلکه نوگرایی عبارت از یافتن پاسخ مناسب زمان و مکان به ارزش‌های فرهنگی و بهره‌گیری از آراء و تجارب پیشینیان و تکامل بخشیدن آن‌ها خواهد بود (نقی زاده، ۲۰۰۰). در مورد تأثیر متقابل فرهنگ و معماری و شهرسازی دو موضوع قابل ذکر است. از یک طرف ارزش‌های فرهنگی، اشکال و روابط، سازمان فضایی و مرعی داشتن اصول خاصی را به طراح و برنامه‌ریز القا می‌کنند و او را به سمت شکل دادن محیطی خاص هدایت می‌نمایند. از سوی دیگر مختصات محیطی از جمله شکل، رنگ، تناسبات، ارتباط فضا و عناصر با یکدیگر، هویت درجه استقلال، چگونگی تکرار و تقلید و ارزش‌ها و اصول و رفتارها و عکس‌العمل‌ها را به انسان القا می‌کنند؛ به نحوی که انسان خود را متعلق به گروهی اجتماعی با فرهنگی خاص قلمداد نماید. به همین دلیل است

که یکی از اساسی‌ترین دلایل تقلید و تکرار بی‌چون‌وچرا و کورکورانه از الگوهای بیگانه را می‌توان بحران هویت جامعه یا به عبارتی جستجوی هویتی جدای از هویت فرهنگ ملی دانست. هویتی که اوج آن در فردگرایی و افتراق خویش از جامعه تجلی می‌یابد و در معماری ابنیه و نیز در سیمای شهری در حد کاملاً بارز و روشنی مشاهده می‌شود (خلیلی و دهقانی، ۱۳۹۹). مروری بر مفاهیم مرتبط با هویت نشان می‌دهد که توجه به هویت، هم جنبه معنوی و غیرمادی، و هم جنبه مادی و کالبدی دارد. جنبه‌های مختلف هویت نمی‌تواند منفک و منتزع و مستقل از یکدیگر مطرح شوند؛ و هر کدام از آن‌ها بر دیگری تأثیر دارند؛ همچنین علاوه بر آن که هر شیء واجد هویتی است، این هویت به صفاتی متصف است که حاصل عمل آنشی معرف ویژگی‌های معنوی آن هویت می‌باشد که در ظاهر و کالبد تجلی یافته است.

احیای هویت شهری از طریق معماری هم‌جوار بر اساس جلوه‌های تاریخی

برای احیا و نگهداری ارزش‌های گذشته، باید آنها را شناخت و در فهم ضرایب مستور این جلوه‌های وصف‌ناشدنی کوشید، زیرا معماری هر مرز و بومی بی‌گمان پاسخ منطقی و کارکردی به طبیعت و اقلیم آن دیار است. در کشورهای پیشرفته، توسعه درون‌شهری و احیا و توجه به بافت‌های تاریخی، پیشینه‌ای بس طولانی دارد. در این رهگذر، طرح‌ها و آرای منطقی همیشه وجود داشته و به طور مستمر بحث و نظریه‌های گوناگون ارائه شده است، که تکنولوژی عامل اصلی اجرای این گونه اقدامات در ارتباط با طرح‌هاست و نقش اساسی و مهمی را ایفا می‌کند. ارتقای نقش تکنولوژی و سازه در معماری امروز ایران نیازمند بازنگری اساسی، اقدامات جدی و توجه دقیق در حوزه‌ها و موضوعات مختلف و بهره‌گیری از راهکارهای مناسب در هر مورد می‌باشد. دستاوردهای ارائه‌شده می‌تواند مبنای شکل‌گیری، انتخاب روش و تصمیم‌گیری در زمینه‌های مبانی نظری معماری، طراحی معماری و نگرش آن به تکنولوژی و سازه در جهت ایجاد انگیزه برای ابتکار و خلاقیت با استفاده از شناخت صحیح و درک عمیق سازه و توجه دقیق به نقش آن در شکل‌گیری اثر معماری قرار گیرد. مطلق انگاشتن معماری سنتی در مواردی موجب پرهیز از نوآوری یا محدود کردن نوآوری در قالب احترام به سنت‌ها گردیده و هدف معماری که بهتر کردن شرایط و محیط زندگی انسان است، کنار گذاشته می‌شود و این اگر به معنای انحطاط و سقوط معماری نباشد، به معنای رخوت، بی‌حرکتی و عدم انطباق آن با شرایط زمان خویش است (منجمی، ۱۳۹۵).

ابداعات تکنولوژیکی یکی از مهم‌ترین نیروهای تأثیرگذار بر تغییرات معماری می‌باشند. امروزه ابداعات و نوآوری‌های تکنولوژیک نیروی مؤثر و بااهمیتی در توسعه و طراحی محیط شناخته شده‌اند. جوامع کنونی علاقه‌مندی خود را به ابداعات جدید و تکنولوژی‌های برتر که زندگی آنها را از ایمنی بیشتری برخوردار نموده و زندگی را تسهیل می‌نماید، نشان داده‌اند. در بسیاری از موارد نوآوری‌های تکنولوژیکی در معماری نتیجه انتقال تکنولوژی است و کاربرد مصالح و تکنیک‌ها و روش‌های ساخت در ابتدا برای استفاده در دیگر زمینه‌ها توسعه یافتند (یاربوا و همکاران، ۲۰۲۰). تکنولوژی نه تنها روش‌های ساختن را در موارد متعدد تسهیل کرده و آن را امکان‌پذیر ساخته، بلکه در عرصه‌های جنبی نیز راه‌هایی گشوده و می‌گشاید که نویدهای بسیار برای آینده معماری به همراه دارد. استفاده از کامپیوتر در معماری،

هم‌اکنون مفهوم فرا دو بعدی شهر را در اذهان بی‌شمار پدید آورده و این اطمینان وجود دارد که در آینده‌ای نزدیک انقلابی در مفاهیم معماری پدید خواهد آورد. تصاویر معروف به انیمیشن که قادر است فضاهای هر پروژه معماری را قبل از تحقق تا میزانی قابل قبول و نزدیک به واقعیت نشان دهد، سرمنشأ یکی از این نویدهاست (یزدانی رستم، ۱۳۹۷). اما محدودیت‌های تکنولوژی ناشی از طرز تفکر و نگرش به آن است. در نگاه اول، تکنولوژی، ابزارها و ماشین‌آلات به نظر می‌آید، ولی با تعمق در متون علمی و فلسفی پیرامون تکنولوژی مشخص می‌شود که تکنولوژی دامنه وسیع‌تری را در برمی‌گیرد، از جمله شیوه تفکر و نگرش به موضوع، فرآیند و شیوه و روش انجام و نتیجه و اثر نهایی که در معماری، تفکر و مبانی نظری، شیوه و فرآیند طراحی و ساخت، مصالح، ابزارها و ماشین‌آلات و سرانجام اثر نهایی را در برمی‌گیرد. از این رو هم شامل عناصر مادی است و هم فعالیت‌های انسانی و مجموعه این دو سبب ایجاد و احداث آثار معماری می‌شود (باریوا و همکاران، ۲۰۲۰). در نتیجه محدودیت‌های تکنولوژی با تغییر نگرش نسبت به آن و هماهنگ کردن آن با شرایط فرهنگی، اقلیم و ... هر کشور قابل برطرف کردن است.

علاوه بر آنچه، تنوع‌بخشی کارکردی و تجدید سازمان در حیات شهری بافت‌های تاریخی باید در زمینه تسهیلات و تنوع‌پذیری چشم‌اندازها به مکانی جذاب تبدیل شوند، که در روند آن بازده سرمایه‌گذاری به طور قطعی تأمین و راه برای برنامه‌ریزی و استمرار تجدید حیات دوباره از بافت‌های تاریخی خود هموار شود. شناخت عملکردها و کشف و احیای ضرایب مستور در بناها و بافت‌های تاریخی، خود مستلزم دانایی و تحقیق در تجربه‌ای است که لزوم توجه و آگاهی به آن در بازسازی و نوسازی پروژه‌های مرمتی حائز اهمیت است. بدون شناخت و کشف این اصول، هر گونه تغییری در عملکردها به بی‌راه کشاندن فرهنگ و آداب‌ورسوم، و حیات زندگی گذشتگان است (ضیابخش و ضیالحق، ۱۳۹۶). بنابراین، حفاظت ارزش‌های تاریخی پیشینه بس طولانی دارد و در طول زمان برای احیای این آثار تمهیدات و دستورالعمل‌هایی مطابق با شرایط زمان و مکان اندیشیده شده است. پیشگامان معماری جهان برای حفظ و احیای ارزش‌های تاریخی و فرهنگی از دیرباز با برگزاری همایش‌ها و هم‌اندیشی‌ها تلاش کرده‌اند تا قوانین و بیانیه‌هایی را برای حفظ ارزش‌ها وضع و تدوین کنند. با توجه به مبانی فوق، در ادامه به تعریف برخی از متغیرها که در ادامه پیرامون آنها بحث شده، پرداخته می‌شود.

- سیستم سازه و تأسیسات نوین: این معیار توصیه و تأکید بر رعایت کلیه معیارهای فنی و مهندسی و منطقی حاصل از دستاوردهای علوم تجربی در ساختمان‌سازی، بهینه‌سازی و مقاوم سازه و تلاش در جهت پاسخ به کارکردها با بهره‌گیری از دانش روز، دارد (منجمی، ۱۳۹۵).
- ایجاد شفافیت فضایی: این معیار ارتباط درون و بیرون، تداوم، یکپارچگی، کاهش توده و افزایش فضای خالی، سبکی و نورانیت وابستگی آن با مفهوم سلسله‌مراتب و تداوم و بازتاب نور در مصالح و نقوش، انعطاف‌پذیری فضایی را بیان می‌کند (پرویزی و همکاران، ۱۳۹۵).
- ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی: این مؤلفه، استفاده از خلاقیت‌های معمارانه در انواع هندسه‌ها، عناصر و اجزای تازه و بدیع، تنوع‌پذیری در عین مانای، استفاده از انواع نمادهای قراردادی، شبیه‌سازی و ... را بیان می‌کند (موحدی، ۱۳۹۲).

- ویژگی‌های اقلیمی: این مؤلفه کمال احترام و احتیاط در نحوه برخورد با طبیعت، بهره‌وری کامل از شرایط متنوع اقلیمی، بازسازی و بازآفرینی طبیعتی را بازگو می‌کند (علی زاده حسن‌آبادی، ۱۳۹۶).
- حفظ ارزش‌های منطقه: این معیار شامل اصل برتری درون‌بر برون، ارزش دادن به فرهنگ بومی، ایجاد حریم محیطی جهت محافظت از آرامش درون و عوامل آب و هوایی و جوی است (موحدی، ۱۳۹۲).
- کیفیت عملکردی: از یک‌سو دربرگیرنده تأمین حرکت و دسترسی سهل و آسان پیاده‌ها و سواره‌ها به مراکز جاذب شهری است و از سوی دیگر، دربرگیرنده عملکردهای دیگری همچون تفریح غیرفعال، مراسم گوناگون و ضامن سرزندگی و غنای تجربه فضایی شهری می‌باشد.
- کیفیت تجربی زیباشناختی: به دریافت‌های ادراکی، شناختی و ترجیحات محیطی افراد در قبال فضاهای شهری سروکار دارد.
- کیفیت زیست‌محیطی: در بعد خرد آن فضاهای شهری است و در بعد کلان دغدغه پایداری زیست‌محیطی شهری را دارد (حاجتی و آرام، ۱۳۹۳).

پیشینه تجربی تحقیق

پیروی و کبیر صابر (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی اهمیت شناخت پیشینه سایت در رویکرد حفاظت جامع، پرداختند. در این مقاله برای تبیین اهمیت این امر و همچنین تذکر تبعات غفلت از آن، نتایج یک مطالعه که بررسی فرجام محوطه تاریخی مسجد کبود تبریز در دهه هفتاد شمسی می‌باشد، ارائه شده است. از نتایج پژوهش، تبیین این موضوع است که سایت مورد مطالعه که قدمتی برابر با عصر آهن دارد و در طول تاریخ، بارها استقرار جوامع انسانی در آن برقرار بوده است؛ هویت و منزلتی دارد که تاکنون متناسب با شان آن رفتار نشده است. همچنین تصمیمات متفرق حوزه‌های مختلف مدیریت شهری، برای سرنوشت این محوطه زیان‌بار بوده است. اگر در مداخلات دهه هفتاد شمسی مدیران و کارشناسان تصمیم‌گیرنده برای این محوطه، متوجه رسالت و مسئولیت اجتماعی خود می‌بودند و الزام به برخورد عالمانه و معمارانه با چنین محیط ارزشمندی را می‌داشتند؛ پیش از هر عملی، نسبت به اتخاذ یک راهبرد طراحی متناسب با شان محیط اقدام می‌نمودند و از بروز بحران‌های بعدی جلوگیری به عمل می‌آمد. مهدوی‌نژاد و آقای مهر (۱۳۹۱) در پژوهشی به برنامه‌ریزی مشارکت مبنا در معاصر سازی بافت‌های شهری ایران، پرداختند. بر اساس این پژوهش، مشارکت صحیح مردم در پروژه‌های شهری بسترها و زمینه‌هایی نیاز دارد. بر این اساس پرسش‌های اصلی پژوهش عبارت‌اند از: ۱- مهم‌ترین چالش‌های پیشروی تحقق مشارکت مردمی در معاصر سازی بافت‌های کهن شهری کدامند؟ ۲- مهم‌ترین راهبردها و راهکارهای قابل پیشنهاد برای ارتقای مشارکت شهروندان در پروژه‌های معاصر سازی بافت‌های کهن شهری چه می‌باشد؟ جهت پاسخ به سؤالات مذکور از روش تحقیق استدلال منطقی، با بهره‌گیری از راهکارهای ترکیبی استفاده شد. گردآوری اطلاعات با روش‌های مطالعات کتابخانه‌ای انجام شد. دستاوردهای پژوهش نشان می‌دهد که در نهایت راهبردهایی در راستای جلب مشارکت مردمی و راهکارهایی چون اعتماد، آگاه‌سازی، اعطای اختیار، ترغیب و علاقه‌مندسازی برای تحقق آن پیشنهاد خواهد گردید. یزدانی رستم (۱۳۹۷) مطالعه با عنوان رویکرد تکنولوژیک،

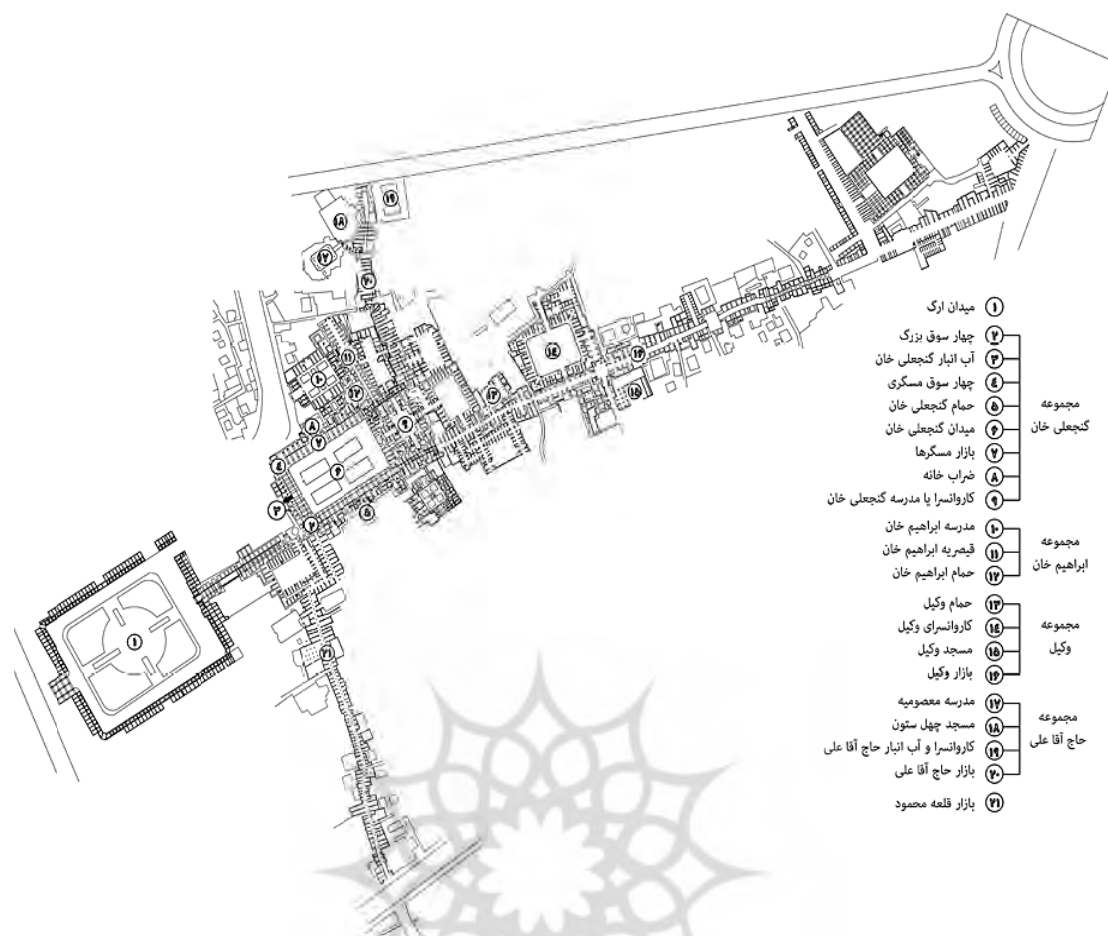
ضرورت امروز معماری ایران، انجام داد. محقق بیان می‌دارد، در قرن اخیر، شهرهای جهان و به ویژه جوامع توسعه‌نیافته، با هجوم رویکردهای صنعتی و تکنولوژیک در مصالح و شیوه ساخت روبرو شدند و این در حالی بود که بسیاری از متفکران معماری و شهرسازی معاصر ایران با تأکید بر هویت فرهنگی، تحولات تکنولوژی و علوم را نادیده گرفتند؛ چنان که گویی تکنولوژی با فرهنگ و معماری بومی سازگار نیست و هویت فرهنگی، در تکرار الگوهای گذشته معماری خلاصه شد. این رویکرد نه تنها به بازیابی هویت فرهنگی منجر نشد بلکه جامعه معماری با فهم ناقص از این پدیده به پاسخگویی نیازها و مناسبات جدید خود مبادرت ورزید و نتیجه آن شکل‌گیری ساختمان‌هایی شد که نه تنها دارای اصول معماری و مهندسی نیستند بلکه نشان‌های از نمودهای فرهنگی نیز در آنها دیده نمی‌شود. نگارنده معتقد است تکنولوژی در صورت انطباق بر معیارهای فرهنگی می‌تواند موجد هویت بومی و ملی شود. دلخوش (۱۳۹۳) طی مطالعه‌ای به ارزیابی مفاهیم توسعه شهری پایدار و بررسی تطبیقی آن با اصول معماری و شهرسازی سنتی ایران، پرداخت. هدف از این پژوهش، توجه به ابعاد زیست‌محیطی در طراحی فضاهای شهری با توجه به معماری و شهرسازی سنتی ایران می‌باشد. روش تحقیق کیفی و تحلیل محتوایی است و حاصل این بررسی دستیابی به ویژگی‌های مشترک بین دو مقوله مورد بررسی و استفاده از این ویژگی‌ها در اجرایی نمودن معماری و شهرسازی پایدار می‌باشد. نتایج نشان داد، همسازی شهرها، روستاها و بناهای ایرانی در زمان‌ها و مکان‌های مختلف با بسترهای اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و شهرسازی در مناطق مرکزی و کویری ایران که آئینه تمام‌نمای معماری و شهرسازی اصیل ایرانی هستند بیشترین همسازی را با بسترهای فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و طبیعی خود دارند. همچنین، ارتباط تنگاتنگ بین معماری و شهر با انسان و طبیعت، نشان از وجود مفاهیم ویژگی‌های پایداری در معماری و شهرسازی ایرانی دارد که می‌تواند الهام‌بخش معماران معاصر ایرانی و حتی غیر ایرانی باشد. حاجتی و آرام (۱۳۹۳) طی تحقیقی به بازشناسی هویت اصیل شهرسازی و معماری منطبق بر سبک زندگی اسلامی - ایرانی شهر آستانه اشرفیه، پرداخت. این مقاله به روش توصیفی - تحلیلی و با بهره‌گیری از مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی انجام گرفت. نتایج نشان داد، در شهرسازی بر اساس مدل شهر دینی و بخصوص اسلامی، عموماً نگاه ویژه‌ای به اصول اخلاقی و مبانی اعتقادی می‌شود زیرا هدف شهرسازی اسلامی فراهم آوردن بستری برای امنیت و عبادت است. کیفیت و همگونی سلسله‌مراتب شهری زمانی می‌تواند رفاه و آسایش شهروندان مسلمان را تأمین نماید که شاخص‌های متعالی دین مبین اسلام برای آنان در محیط جامعه قابل‌درک باشد. از بررسی پیشینه تحقیقات انجام شده می‌توان نتیجه گرفت که: (۱) طراحی به‌منظور رفع نیازهای کالبدی بناهایی که رونق کارکردی دارند یک اقدام معمارانه توأم با تمامی ملاحظات طراحی منطبق که منجر به هم‌افزایی ارزش‌های بنای قبلی و بنای الحاقی می‌شود. (۲) احداث ساختار جدید در زمینه‌های با بناهای ارزشمند تاریخی یکی از معیارهای اصلی در حوزه مرتبط با حفاظت از میراث فرهنگی است. (۳) احداث ساختار جدید در زمینه‌های تاریخی یکی از نیازهای اصولی در حوزه مرتبط با حفاظت از میراث فرهنگی است. (۴) اگر طرح ساختار جدید منعکس‌کننده درکی از خصوصیت ویژه منطقه و بناهای آن بود و خصوصیت آنها سازگار باشد می‌تواند به افزایش خصوصیت مکان کمک کند. (۵) ساختار جدید باید سازگار با زمینه تاریخی موجود در نظر گرفته شود و متکی بر تقلید نباشد.

مطالعه موردی؛ نقش فضاهای گمشده بازارهای سنتی کرمان در ارتقاء هویت شهری

بازارهای سنتی، میدان‌ها، کاروان‌سراها و سایر فضاهای مربوط به آن را بی‌شک می‌توان عامل مهم نقش‌انگیزی در بافت تاریخی کرمان دانست که خود از مجموعه‌های مجزایی که در زمان‌های مختلف ساخته شده‌اند، تشکیل شده است. هر یک از مجموعه‌های بازار قلعه محمود (۴۷۸ ه.ق)، گنجعلی خان (۱۰۰۷ تا ۱۰۲۹ ه.ق)، ابراهیم‌خان (۱۲۱۸ تا ۱۲۴۰ ه.ق)، وکیل (۱۲۸۲ ه.ق) و حاج‌آقا علی (اواخر قرن سیزدهم هجری) دارای شخصیت ویژه و ارزش‌های فضایی خاص خود هستند. وجود این مجموعه‌ها، که هر یک در دوره متفاوتی ساخته شده‌اند، بازار کرمان را به موزه تاریخ معماری، که تحولات معماری شهر را در دوره‌های مختلف بعد از اسلام به نمایش می‌گذارد، تبدیل کرده است. در شکل ۱ جانمایی بازار سنتی کرمان در پلان هوایی و در شکل ۲ موقعیت مکانی بازارهای سنتی کرمان نسبت به یکدیگر نمایش داده شده است.

شکل ۱. جانمایی بازار سنتی کرمان در پلان هوایی (نگارنده)

شکل ۲. موقعیت مکانی بازارهای سنتی کرمان نسبت به یکدیگر

منبع: چنگیزی و احمدیان (۱۳۹۲)

مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده به هویت مکان در بازار سنتی کرمان را می‌توان به‌صورت زیر تشریح نمود:

ابعاد شکلی

آنچه باعث درک فضا به‌صورت یک کل منسجم در ذهن مخاطب می‌گردد، سیستم نظم‌دهنده است. به‌وسیله این سیستم نظم‌دهنده مشترک، ارتباط فضایی میان تک‌تک اجزا با یکدیگر و با پیرامونشان مشخص می‌شود. همان‌طور که گروتز می‌گوید همیشه حداقلی از همبستگی میان اجزا یعنی حد معینی از وحدت ضروری است. اگر چنین نباشد آنچه به وجود می‌آید دیگر کل نیست بلکه تنها آشفتگی است. با بررسی نظام توده و فضا، ویژگی‌های مکان در بافت بازار تاریخی کرمان که مخاطب فضای شهری را به سوی ادراک نظم فضایی رهنمون می‌سازند عبارت‌اند از: سادگی شکل، پیوستگی در رنگ و شکل، تقارن یا تعادل، ریتم (چنگیزی و احمدیان، ۱۳۹۲).

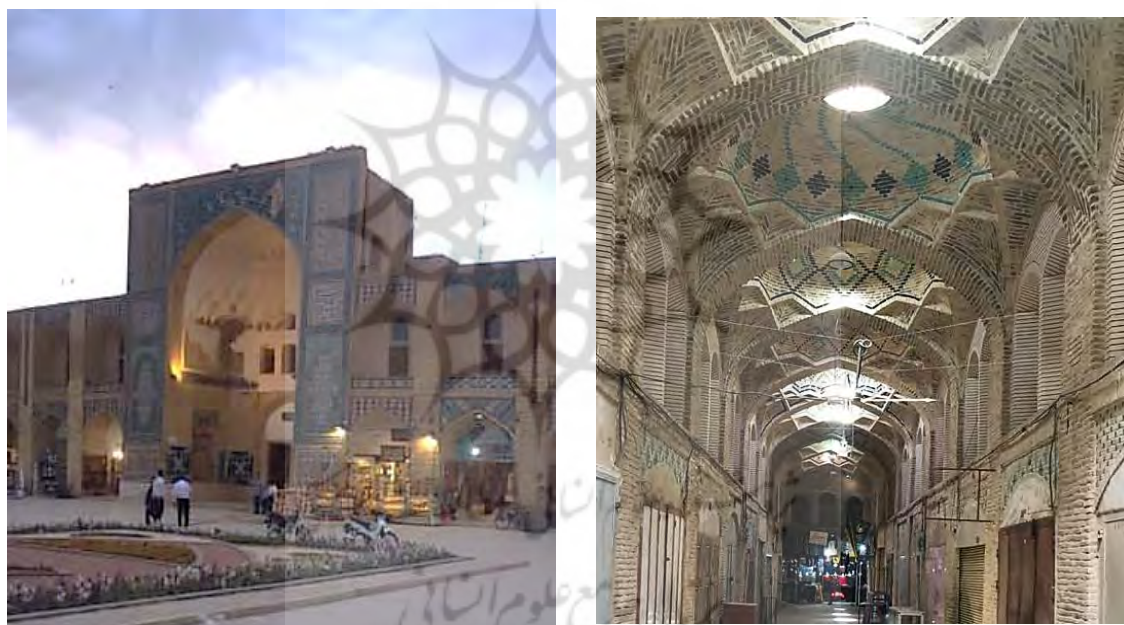
در شکل ۳ و ۴، نمونه‌هایی از نظم فضایی از قبیل سادگی شکل، تقارن یا تعادل، پیوستگی در رنگ و شکل و ریتم

در بازارهای سنتی کرمان نشان داده شده است.

شکل ۳. نظم فضایی (سادگی شکل، تقارن یا تعادل، ریتم) در بازار کرمان

تصویر از نگارنده

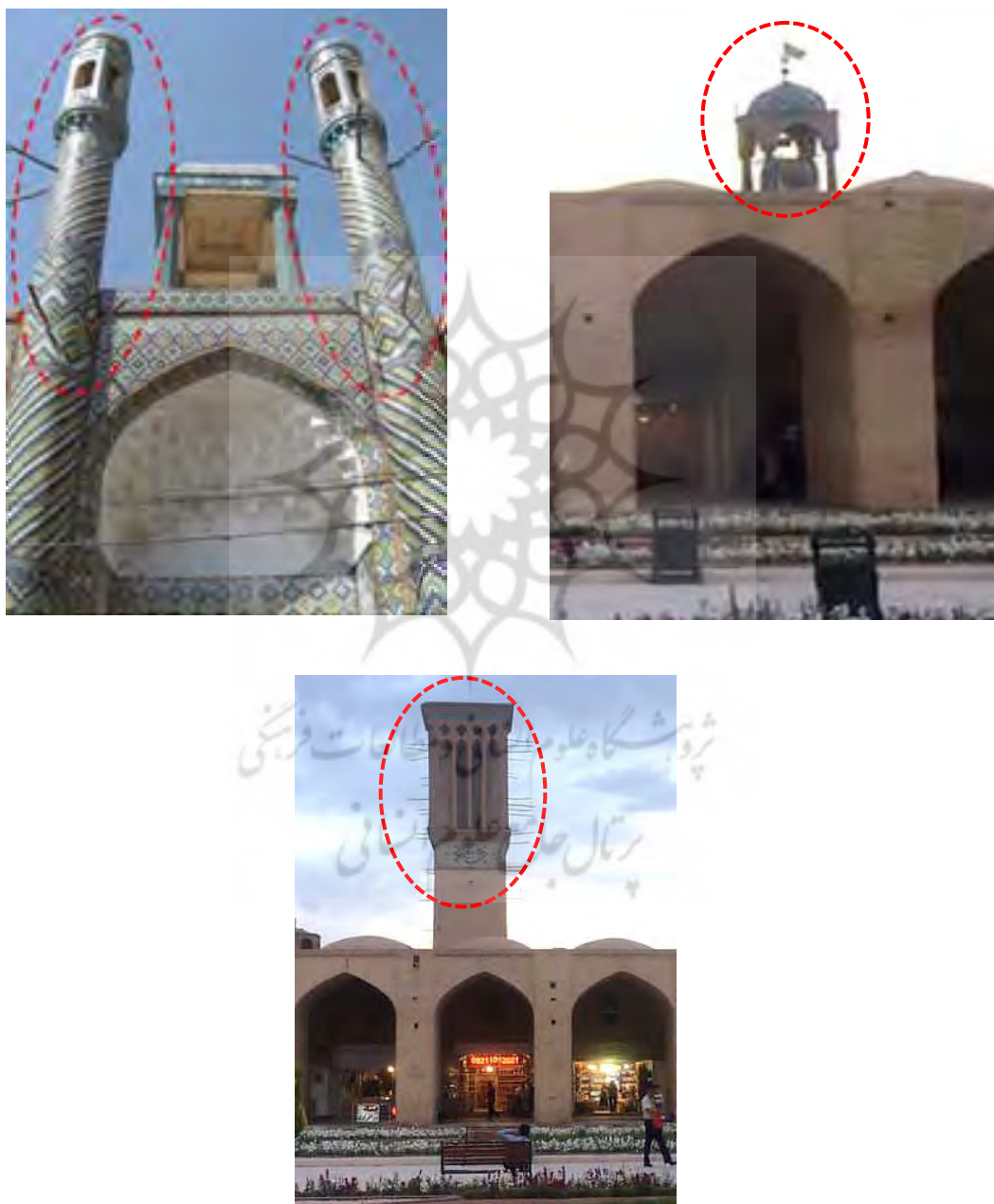
شکل ۴. نظم فضایی (پیوستگی در رنگ و شکل) در بازار کرمان

تصویر از نگارنده

ابعاد معنایی

در یک محیط معمولی بیشتر اشیا و پدیده‌هایی که درک می‌شوند دارای معنی‌اند. در آن‌ها امکانات مختلفی برای فعالیت وجود دارد و اشاراتی که در آن‌ها اتفاق افتاده یا ممکن است اتفاق بیفتد، نهفته است. بدین ترتیب تمامی محیط‌های شهری دارای معنی هستند. اما فضای شهری موفق فضایی است که دارای بار معنایی غنی باشد. به گفته لینچ معنای خاصی از محیط است که می‌تواند فرد را به جنبه‌های دیگری از زندگی مرتبط سازد (پاکزاد، ۱۳۸۸). پیشینه تاریخی بازار کرمان، نظم و تنوع فضایی آن، معماری بی‌نظیر ایرانی به کار گرفته شده در ساختمان‌ها، موجب تطبیق هر چه

بیشتر عینیت فضا با اندوخته‌های ذهنی انسان ایرانی شده که ریشه در فرهنگ و سنت او دارد. در نتیجه موجب می‌شود که فرد با فضا احساس این همانی کند. اطمینان و تسلط ذهنی ناشی از این فرایند باعث آسودگی خاطر و احساس تعلق می‌گردد. درگیر شدن حواس شنیداری در بازار مسگرها و به ویژه حس بویایی در گذر از راسته عطاری‌ها تأثیر بیش‌تری بر انسان می‌گذارد. این غنای حسی موجب می‌شود ادراک عمیق‌تری از محیط صورت پذیرد. در شکل ۵ نمونه‌هایی از ابعاد معنایی بازار کرمان از قبیل نشانه‌ها، نمایش داده شده است.

شکل ۵. ابعاد معنایی بازار کرمان از قبیل نشانه‌ها

تصویر از نگارنده

ابعاد اجتماعی

ابعاد اجتماعی درک رابطه بین جامعه و محیط در طراحی شهری کلیدی است. محیط فیزیکی تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر رفتار انسانی دارد. اگرچه عامل فیزیکی تنها عامل تأثیرگذار بر رفتارهای انسان نیست، فرصت‌هایی را که محیط به وجود می‌آورد به شکل روشنی بر آنچه مردم می‌توانند یا نمی‌توانند انجام دهند، اثر می‌گذارد (چنگیزی و احمدیان، ۱۳۹۲). بازار کرمان فضایی چندمنظوره است که تأمین‌کننده بسیاری از فعالیت‌های زندگی روزمره شهروندان است. فضای بازار به علت ساخته شدن بر اساس شرایط اقلیمی امکان اقامت طولانی‌مدت را فراهم کرده است که این خود موجب فعال بودن بازار در طول روزهای گرم تابستان و شب‌های سرد زمستان شده است. به این ترتیب این فضای شهری مورد استفاده مرتب و دائمی شهروندان قرار می‌گیرد. از آن جا که فضای بازار با الگوهای رفتاری فردی و گروهی انسان هماهنگ بوده و انتظارات وی را پاسخ می‌دهد در انسان تعلق خاطر بیشتری را به وجود می‌آورد. این امر موجب حضور هر چه بیش‌تر مردم می‌شود و روابط اجتماعی را ترغیب می‌کند (شکل ۶).

شکل ۶. ابعاد اجتماعی بازار کرمان و حضور

اقشار مختلف اجتماع در بازار

تصویر از نگارنده

با توجه به آنچه در خصوص فضاهای گمشده بازارهای سنتی کرمان نقش آنها در ارتقاء هویت شهری گفته شده، می‌توان اذعان داشت، میراث تاریخی، در واقع صورت ظاهری کالبدی فرهنگ است. چنانچه فرهنگ در جامعه گسترش یافت، میراث آن نیز حفظ خواهد شد. در صورتی که جامعه‌ای به اصل پیشرفت فرهنگ مردم آن توجه نداشته باشد، آحاد

آن جامعه نمی‌تواند ارزش‌های میراث خود را باور کنند و نگهداری و مرمت و ارزش‌های بافت‌ها و آثار خود را جدی نمی‌گیرند و مرمت و ارزش‌های بافت‌ها و آثار خود را جدی نمی‌گیرند و اعتقادی هم به آن نخواهند داشت. توجه کشورهای پیشرفته به حفاظت از آثار خود، نشانه رشد فرهنگی و ارج نهادن به میراث کهن و نهایتاً احیا و مرمت آثار با ارزش است. در این رهگذر، ارزش‌های پر دامنه نهفته در بطن میراث فرهنگی کشف می‌شود و آگاهی و رهیافت‌های ارزش‌های علمی و فرهنگی به شناخت این ارزش‌های نهفته و پایدار در میراث تاریخی منجر خواهد شد. به این ترتیب، بهره‌وری فرهنگی کارآمد از فضاهای احیا شده، با توجه به معماری منطبق، می‌تواند محیط‌ها و فضاهای شهری را زنده و پویا کند و جان و روح دوباره در کالبد آنها بدمد. معماری منطبق در فضاهای با ارزش شهری سبب می‌شود که هویت شهری از جمله هویت مکانی و اجتماعی دوباره زنده شود (پرویزی و همکاران، ۱۳۹۵). در این صورت است که با رشد فرهنگ و اعتقاد و باورهای مردم، آمادگی برای احیا و مرمت شتاب می‌گیرد و نوآوری از دل جامعه جوانه خواهد زد. لاجرم، احیا و توسعه درون‌شهری در بافت‌های با ارزش، به جلب سرمایه و ایجاد تحرک اقتصادی و رویکرد جهانگردان و پژوهشگران به کشور خواهد انجامید.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف یک تحقیق اکتشافی - توصیفی، از نظر نوع داده‌های مورد استفاده یک تحقیق کیفی، از نظر محل اجرا یک تحقیق میدانی، از نظر روش یک تحقیق پیمایشی و از نظر زمانی یک تحقیق مقطعی است. تحقیق حاضر پیمایشی است؛ زیرا، از ابزار پرسشنامه جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. در مجموع، برای گردآوری داده‌های مورد نیاز این تحقیق از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی بهره‌گیری شد. روش کتابخانه‌ای؛ شامل بررسی کتب فارسی و لاتین، جستجو در پایگاه‌های اینترنتی داخلی و خارجی، مطالعه مجلات تخصصی، محقق را در شناخت هر چه بیشتر و بهتر موضوع تحقیق و تبیین جوانب آن یاری نمود. همچنین، با توجه به هدف پژوهش و نتایج حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای، بهترین راه برای جمع‌آوری داده‌ها، استفاده از پرسشنامه تشخیص داده شد. بنابراین پس از تعیین شاخص‌های مرتبط با موضوع و مصاحبه با کارشناسان و اساتید، از پرسشنامه محقق ساخته جهت گردآوری اطلاعات از جامعه آماری استفاده گردید. سوالات و گویه‌های مربوط به پرسشنامه به روش تحلیل محتوا و از طریق مصاحبه با خبرگان و متخصصان استخراج شد. این پرسشنامه به‌گونه‌ای طراحی گردید که به ارزیابی اصول معماری منطبق در آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند، به‌منظور ارتقاء هویت شهری در بازارهای سنتی کرمان می‌پردازد. در این پرسشنامه متغیر اصول معماری منطبق شامل ۵ مؤلفه سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه، است. همچنین، متغیر معماری هم‌جوار شامل ۳ معیار کیفیت عملکردی، کیفیت تجربی زیباشناختی و کیفیت زیست‌محیطی و متغیر هویت شهری است. در این تحقیق، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارمندان سازمان میراث فرهنگی استان کرمان و همچنین گردشگران بناهای ارزشمند تاریخی شهر کرمان، به ویژه بازارهای سنتی کرمان می‌باشد. در این تحقیق برای انتخاب نمونه آماری از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. همچنین، برای آن که از تعداد نمونه آماری تحقیق، اطمینان

حاصل شود، از فرمول کوکران استفاده شد، تا حداقل نمونه لازم جهت تعمیم برآوردهای مدل به کل جامعه مورد مطالعه مشخص شود. بر این اساس، تعداد ۶۵ نمونه برای مدیران و کارمندان سازمان میراث فرهنگی استان کرمان و تعداد ۱۶۵ نمونه برای گردشگران بناهای ارزشمند تاریخی شهر کرمان و در مجموع ۲۳۰ نمونه به دست آمد که این حجم نمونه را می‌توان با میزان اطمینان و خطای در نظر گرفته شده به کل جامعه تعمیم داد. در ادامه، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده گردید. به طوری که در بخش آمار استنباطی از آزمون رگرسیون ساده و چندگانه برای آزمون فرضیه‌های تحقیق استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

در این بخش، بعد از جمع‌آوری داده‌های خام مربوط به مطالعات میدانی، ابتدا تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی انجام گرفت؛ سپس با استفاده از آزمون آماری تحلیل رگرسیون ساده و چندگانه به آزمون فرضیه‌های مطرح شده پرداخته شد. در این پژوهش، دو متغیر اصول معماری منطبق و معماری هم‌جوار مورد بررسی قرار گرفت. متغیر اصول معماری منطبق دارای ۵ مؤلفه سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه، می‌باشد. در این بخش اطلاعاتی همچون میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر نمرات مربوط به متغیرهای پژوهش و مؤلفه‌های آنها که حاصل اجرای پرسشنامه می‌باشند در جدول ۱ ارائه می‌گردد. با توجه به جدول زیر میانگین و انحراف استاندارد متغیر اصول معماری منطبق برابر با ۱۲۸/۳۵ و ۱۶/۱۳ و میانگین و انحراف استاندارد معماری هم‌جوار برابر با ۲۳/۴۵ و ۳/۹۳ می‌باشد. میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه‌های اصول معماری منطبق شامل سیستم سازه و تأسیسات نوین برابر با ۲۲/۸۱ و ۴/۸۳، میانگین و انحراف استاندارد ایجاد شفافیت فضایی برابر با ۲۰/۴ و ۳/۲۸، میانگین و انحراف استاندارد ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی برابر با ۲۰/۴۱ و ۲/۸۷، میانگین و انحراف استاندارد ویژگی‌های اقلیمی برابر با ۱۹/۶۲ و ۳/۵۸ و میانگین و انحراف استاندارد حفظ ارزش‌های منطقه برابر با ۲۱/۶۲ و ۳/۲۲ می‌باشد.

جدول ۱. بررسی میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
اصول معماری منطبق		۱۲۸/۳۵	۱۶/۱۳	۸۶/۴۳	۱۶۵
	سیستم سازه و تأسیسات نوین	۲۲/۸۱	۴/۸۳	۱۰	۳۱
	ایجاد شفافیت فضایی	۲۰/۴	۳/۲۸	۱۲	۲۷
	ترکیب فناوری‌های نو با بومی	۲۰/۴۱	۲/۸۷	۱۰	۲۸
	ویژگی‌های اقلیمی	۱۹/۶۲	۳/۵۸	۱۱/۴۳	۲۷
	حفظ ارزش‌های منطقه	۲۱/۶۲	۳/۲۲	۱۴	۲۹
معماری هم‌جوار		۲۳/۴۵	۳/۹۳	۱۶	۳۵
هویت شهری		۹/۹۵	۱/۶۱	۶	۱۵

به‌منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌ها توسط شاخص‌های چولگی و کشیدگی^۱ مورد بررسی قرار گرفت. مقادیر چولگی و کشیدگی مربوط به متغیرهای پژوهش و شاخص‌های آن در جدول ۲ ارائه می‌شود. با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی مربوط به متغیرهای پژوهش و شاخص‌های آن که در بازه (۲ و -۲) قرار دارند، می‌توان گفت که توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش و شاخص‌های آن نرمال بوده و شرایط انجام آزمون رگرسیون ساده و رگرسیون چندگانه به‌منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق فراهم است.

جدول ۲. مقادیر چولگی، کشیدگی و خطای انحراف استاندارد چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه	چولگی	خطای انحراف استاندارد چولگی	کشیدگی	خطای انحراف استاندارد کشیدگی
اصول معماری منطبق		-۰/۱۸۱	۰/۱۸۶	۰/۳۲۳	۰/۳۷
	سیستم سازه و تأسیسات نوین	-۰/۵۵۱	۰/۱۸۶	-۰/۳۵۲	۰/۳۷
	ایجاد شفافیت فضایی	-۱/۰۴۳	۰/۱۸۶	۱/۰۴	۰/۳۷
	ترکیب فناوری‌های نو با بومی	-۰/۷۷۵	۰/۱۸۶	۰/۷۴۷	۰/۳۷
	ویژگی‌های اقلیمی	-۰/۰۳۹	۰/۱۸۶	-۰/۰۹۹	۰/۳۷
	حفظ ارزش‌های منطقه	۰/۱۲۴	۰/۱۸۶	-۰/۷۵۲	۰/۳۷
معماری هم‌جوار		۰/۵۱۷	۰/۱۸۶	۰/۱۴۱	۰/۳۷
هویت شهری		۱/۰۸۶	۰/۱۸۶	۰/۶۵۹	۰/۳۷

فرضیه اول: اصول معماری منطبق بر معماری هم‌جوار تأثیر دارد.

به‌منظور بررسی اثرات ترکیبی مؤلفه‌های پیش‌بین بر متغیر ملاک رگرسیون چندگانه اجرا گردید (جدول ۳). نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که ترکیب خطی مؤلفه‌های اصول معماری منطبق (سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه) می‌توانند آفرینش‌های معماری هم‌جوار را پیش‌بینی نمایند ($F(5, 164) = 27.333, p < 0.05$). همچنین نتایج نشان می‌دهد که مجذور ضریب همبستگی یا ضریب تبیین تعدیل شده برابر با ۰/۰۹ می‌باشد ($\text{Adjusted R Squared} = 0.09$) که این مقدار بیانگر آن است که مؤلفه‌های اصول معماری منطبق می‌تواند ۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک یعنی فروش آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان را تبیین کند.

جدول ۳. نتایج حاصل از آزمون آماری رگرسیون چندگانه

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
پیش‌بین	۱۱۸۷/۸۲	۵	۲۳۷/۵۶۴	۲۷/۳۳۳	**۰/۰۴۱
باقی‌مانده	۱۴۲۵/۴۱	۱۶۴	۸/۶۹۲		
کل	۲۶۱۳/۲۳۱	۱۶۹			

Adjusted R Squared= 0.09

نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه اثرات ترکیبی متغیرهای پیش‌بین بر متغیر ملاک را مورد بررسی قرار می‌دهد. در نتیجه به‌منظور بررسی این که کدام‌یک از مؤلفه‌های اصول معماری منطبق (سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه) به‌تنهایی قادر به پیش‌بینی متغیر ملاک آفرینش‌های معماری هم‌جواری می‌باشد، نتایج ضرایب رگرسیون در جدول ۴ گزارش می‌شود. ضرایب رگرسیون استاندارد شده نشان می‌دهند که از بین مؤلفه‌های اصول معماری منطبق، سیستم سازه و تأسیسات نوین ($t=3.667, p<0.05$)، ایجاد شفافیت فضایی ($t=3.799, p<0.05$)، ویژگی‌های اقلیمی ($t=3.667, p<0.05$) و حفظ ارزش‌های منطقه ($t=3.723, p<0.05$) در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توانند پیش‌بین‌های خوبی برای آفرینش‌های معماری هم‌جواری با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان باشند. اما، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی ($t=-1.709, p>0.05$) سهمی در پیش‌بینی آفرینش‌های معماری هم‌جواری با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان ندارد.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون استاندارد شده برای پیش‌بینی

متغیرهای پیش‌بین	B	خطای انحراف استاندارد	ضرایب رگرسیون (β)	T	سطح معناداری
عدد ثابت	۷/۰۸۱	۲/۱۱۳		۳/۳۵۲	۰/۰۵۱۳
سیستم سازه و تأسیسات نوین	۰/۲۹۲	۰/۰۶۳	۰/۳۵۹	۳/۶۶۷	۰/۰۲۱
ایجاد شفافیت فضایی	۰/۱۸۹	۰/۱۰۱	۰/۱۵۱	۳/۷۹۹	۰/۰۱۹
ترکیب فناوری‌های نو با بومی	-۰/۲۹۴	۰/۱۰۸	-۰/۲۱۵	-۱/۷۰۹	۰/۰۶۶
ویژگی‌های اقلیمی	۰/۳۴۸	۰/۰۹۶	۰/۳۱۷	۳/۶۳۶	۰/۰۲۹
حفظ ارزش‌های منطقه	۰/۲۴۸	۰/۰۸۸	۰/۱۹۷	۳/۷۲۳	۰/۰۲۵

فرضیه دوم: اصول معماری منطبق بر هویت شهری تأثیر دارد.

با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی که حاکی از نرمال بودن توزیع داده‌ها دارد، از رگرسیون ساده به‌منظور آزمون این فرضیه استفاده شد. بر اساس نتایج آزمون رگرسیون ساده و با توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده می‌توان گفت که در سطح اطمینان ۹۹ درصد اصول معماری منطبق، اثر معناداری بر هویت شهری دارد ($F(1, 191) = 36.941, p<0.01$). همچنین نتایج نشان می‌دهد که ضریب تبیین تعدیل شده برابر با ۰/۱۶ می‌باشد ($\text{Adjusted } R^2 = 0.16$) است. این مقدار بیانگر آن است که متغیر پیش‌بین اصول معماری منطبق، می‌تواند ۱۶ درصد از تغییرات متغیر هویت شهری را تبیین و یا پیش‌بینی کند. نتایج حاصل از اجرای آزمون آماری رگرسیون ساده در جداول ۵ و ۶ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج حاصل از آزمون آماری رگرسیون ساده

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
عامل	۲۴۰۷/۷۰۸	۱	۲۴۰۷/۷۰۸	۳۶/۹۴۱	۰/۰۰۰
خطا	۱۲۴۴۸/۹۰۳	۱۹۱	۶۵/۱۷۸		
کل	۱۴۸۵۶/۶۱۱	۱۹۲			

Adjusted R Squared= 0.16

جدول ۶. ضرایب رگرسیون استاندارد شده

مدل	B	خطای انحراف استاندارد	ضرایب رگرسیون (β)	T	سطح معناداری
عدد ثابت	۱۸/۴۳۷	۲/۶۸۴		۶/۸۶۹	۰/۰۰۰
اصول معماری منطبق	-۰/۲۰۴	۰/۰۳۴	-۰/۴۰۳	۶/۰۷۸	۰/۰۰۰

فرضیه سوم: معماری هم‌جوار بر هویت شهری تأثیر دارد.

با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی که حاکی از نرمال بودن توزیع داده‌ها دارد، از رگرسیون ساده به‌منظور آزمون این فرضیه استفاده شد. بر اساس نتایج اجرای آزمون رگرسیون ساده و با توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده می‌توان گفت که در سطح اطمینان ۹۹ درصد معماری هم‌جوار اثر معناداری بر هویت شهری دارد ($F(1, 186) = 31.486, p < 0.01$). همچنین نتایج نشان می‌دهد که ضریب تبیین تعدیل شده برابر با ۰/۱۴ می‌باشد (Adjusted R Squared = 0.14) است، این مقدار بیانگر آن است که متغیر پیش‌بین معماری هم‌جوار، می‌تواند ۱۴ درصد از تغییرات متغیر هویت شهری را تبیین و یا پیش‌بینی کند. نتایج حاصل از اجرای آزمون آماری رگرسیون ساده در جداول ۷ و ۸ ارائه شده است.

جدول ۷. نتایج حاصل از آزمون آماری رگرسیون ساده

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
عامل	۲۱۱۱/۱۵۷	۱	۲۱۱۱/۱۵۷	۳۱/۴۸۶	۰/۰۰۰
خطا	۱۲۴۷۱/۳۱۱	۱۸۶	۶۷/۰۵		
کل	۱۴۵۸۲/۴۶۸	۱۸۷			

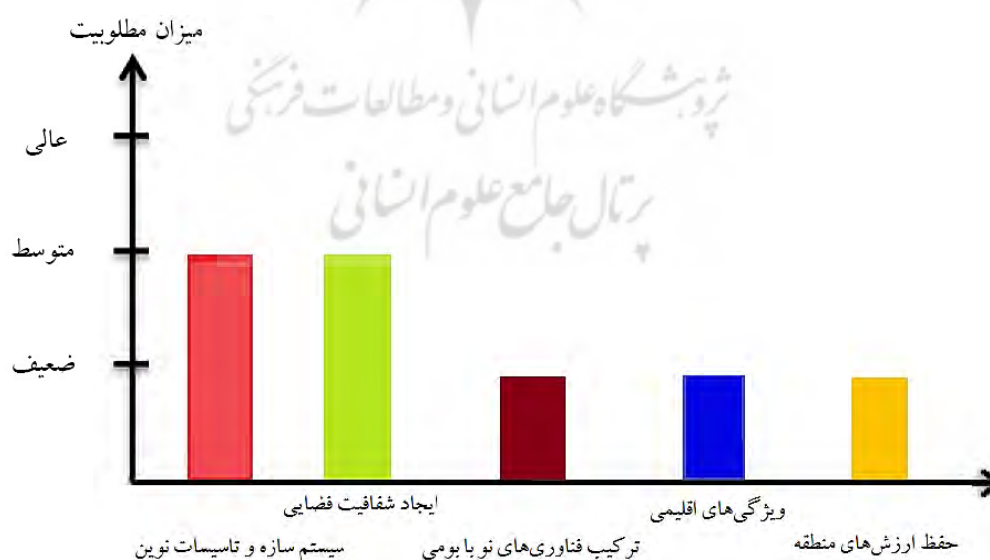
Adjusted R Squared= 0.14

جدول ۸. ضرایب رگرسیون استاندارد شده

مدل	B	خطای انحراف استاندارد	ضرایب رگرسیون (β)	T	سطح معناداری
عدد ثابت	۷/۷۰۹	۴/۸۲۱		۱/۵۹۹	۰/۱۱۲
معماری هم‌جوار	-۰/۴۵۸	۰/۰۸۲	-۰/۳۸	۵/۶۱۱	۰/۰۰۰

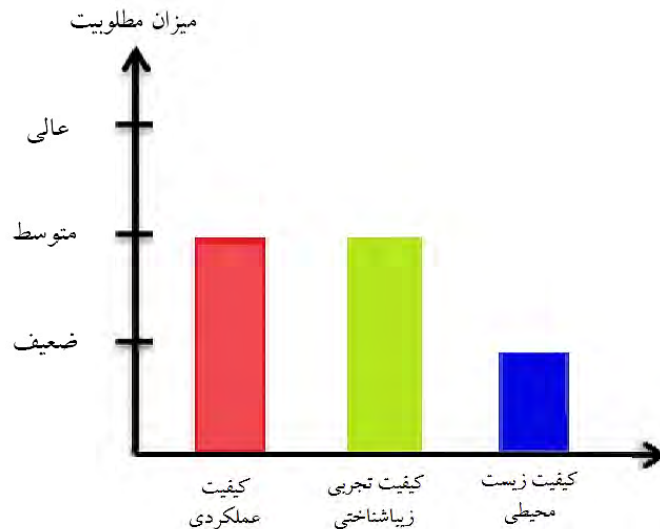
بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله به ارزیابی اصول معماری منطبق در آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند، به‌منظور ارتقاء هویت شهری در بازارهای سنتی کرمان پرداخته شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که از بین مؤلفه‌های مورد مطالعه، سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه اثر معناداری بر آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان دارد؛ اما ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی اثر معناداری بر آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان ندارد. این یافته‌ها حاکی از آن است که، بهره‌گیری صحیح از اصول معماری منطبق و سامان‌دهی نظرات جامعه آماری مورد مطالعه، موفقیت بالایی را نصیب معماری ایران در جهت آفرینش‌های معماری هم‌جوار با بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان خواهد نمود. چرا که این الگوها، مسئولیت در برابر تکنولوژی و استفاده از تمدن بومی را راه حل چالش کنونی می‌دانند. در واقع پیوند گذشته به حال و تداوم آن در آینده در کنار بهره‌گیری از دانش و فن روز و رصد فرصت‌ها و تهدیدها و مواجهه فعال و خلاق با آنها از طریق تعامل بین فرآیندهای جهانی و محلی، درون مایه راهکارهای پیشنهادی برای معماری معاصر ایران را تشکیل می‌دهد. همچنین، تحلیل‌ها حاکی از آن است که شناخت کافی نسبت به این مسئله جزو ضروریات درک واقعی این مسئله به شمار می‌رود. چرا که بر مبنای تحلیل‌های کیفی-کمی انجام شده از جامعه مورد مطالعه، میزان مطلوبیت معیارهای مربوط به متغیرهای اصول معماری منطبق (سیستم سازه و تأسیسات نوین، ایجاد شفافیت فضایی، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی، ویژگی‌های اقلیمی و حفظ ارزش‌های منطقه) و آفرینش‌های معماری هم‌جوار (کیفیت عملکردی، کیفیت تجربی زیباشناختی و کیفیت زیست‌محیطی)، در مجموع از وضعیت متوسط تا ضعیفی برخوردار است. در شکل ۷ و ۸ نتایج حاصله ارائه شده است.

شکل ۷. وضعیت معیارهای اصول معماری منطبق در بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان

(ماخذ: نگارنده)

شکل ۸. وضعیت معیارهای آفرینش‌های معماری هم‌جوار در بناهای ارزشمند

در بازارهای سنتی کرمان

(ماخذ: نگارنده)

همانطور که نمودارهای بالا نشان می‌دهند، از میان مؤلفه‌های اصول معماری منطبق، سیستم سازه و تأسیسات نوین از وضعیت متوسط، ایجاد شفافیت فضایی از وضعیت متوسط، ترکیب فناوری‌های نو با فرم‌های بومی از وضعیت ضعیف، ویژگی‌های اقلیمی از وضعیت ضعیف و حفظ ارزش‌های منطقه نیز از وضعیت ضعیفی برخوردارند. این یافته نشان می‌دهد که اگرچه استفاده از تکنولوژی و پیاده‌سازی کلیه معیارهای فنی و مهندسی و منطقی حاصل از دستاوردهای علوم تجربی در ساختمان‌سازی، بهینه‌سازی و مقاوم‌سازی و تلاش در جهت پاسخ به کارکردها با بهره‌گیری از دانش روز، به نحو مطلوبی در معماری هم‌جوار بناهای ارزشمند بازارهای سنتی کرمان انجام شده است، ولی استفاده از خلاقیت‌های معمارانه در انواع هندسه‌ها، عناصر و اجزای تازه و بدیع، احترام و احتیاط در نحوه برخورد با طبیعت، بهره‌وری کامل از شرایط متنوع اقلیمی، ارزش دادن به فرهنگ بومی و ایجاد حریم محیطی جهت محافظت از آرامش، به دست فراموشی سپرده شده است. همچنین، از میان معیارهای آفرینش‌های معماری هم‌جوار، کیفیت عملکردی از وضعیت متوسط، کیفیت تجربی زیباشناختی از وضعیت متوسط و کیفیت زیست‌محیطی از وضعیت ضعیفی برخوردارند.

یافته‌ها همچنین نشان داد، اصول معماری منطبق، اثر معناداری بر هویت شهری دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت، از آنجا که هویت شهری محصول پیوند عمیق میان فرد و محیط شهری است که تأثیری مثبت بر توانایی و اعتمادبه‌نفس شهروندان دارد و شهروندان هر شهر را از غیر شهروندان آن متمایز می‌کند و بخشی از زیرساخت هویت انسان و حاصل شناخت‌های عمومی او درباره جهان، فیزیکی است که انسان در آن زندگی می‌کند، توسعه درون‌شهری و احیای بافت‌های تاریخی ارزشمند باید مبتنی بر اصول معماری منطبق در جهت آفرینش‌های معماری هم‌جوار، به‌منظور ارتقاء هویت شهری باشد. علاوه بر این، ناهمخوانی فضا با انسان موجبات عدم ارتباط یا ضعف ارتباط را فراهم می‌آورد و

در صورت تداوم عدم ارتباط مابین فضا و فرد، پدیده بحران هویت عارض می‌شود. مکانی که هویتش با هویت آرمانی اهلس ناسازگار باشد به طوری که شاخصه‌های کالبدی، عملکردی و معنایی آن برای اهلس و حتی برای دیگران که از بیرون نظاره‌گر هستند حامل پیام و معنایی متناسب با آنچه که از آن مکان و ساکنان آن انتظار می‌رود نباشد از بحران هویت رنج می‌برد. از این رو، مقوله انطباق‌پذیری در بافت تاریخی و در جوار بناهای ارزشمند شهر کرمان به‌عنوان ترکیبی از این اقدامات، نگاهی جامع را می‌طلبد که اقدامات حفاظتی اجرایی در کشور غالباً با گرایش تک‌بعدی به یکی از ابعاد فوق صورت می‌پذیرد. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود، در روند تنوع‌بخشی و تجدید سازمان بناهای ارزشمند در بازارهای سنتی کرمان، باید چنان عمل شود که این بناها هویت و اصالت خود را از دست ندهند؛ که همسو بودن با آرای مردم به توفیق برنامه‌های معماری هم‌جوار و توسعه پایدار شهری کمک موثری می‌کند. همچنین، آفرینش‌های معماری باید با محیط هم‌جوار همگام و هماهنگ باشد.

منابع

- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۸). سیر اندیشه‌ها در شهرسازی، جلد اول، انتشارات شهرهای جدید، تهران.
- پرویزی، الهام؛ بمانیان، محمدرضا؛ مهدوی‌نژاد، محمدجواد. (۱۳۹۵). شناسایی معیارهای ذهنیت اصیل در معماری جدید بافت‌های با ارزش تاریخی در جهت ارتقای هویت کالبدی بافت تاریخی (نمونه موردی بافت تاریخی عودلاجان محله امامزاده یحیی)، نشریه مرمت و معماری ایران (مرمت آثار و بافت‌های تاریخی فرهنگی)، ۶ (۱۱)، ۶۵ - ۷۵.
- پیروی، مهناز؛ کبیر صابر، محمداقرا (۱۳۹۵). اهمیت شناخت پیشینه سایت در رویکرد حفاظت جامع، نمونه موردی: سایت پیرامون مسجد کبود تبریز، دو فصلنامه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۹ (۱۷)، ۱۱-۲۴.
- چنگیزی، نگار؛ احمدیان، رضا (۱۳۹۲). بررسی شاخص‌های هویت فضای شهری در بافت تاریخی (نمونه موردی: بازار کرمان)، نشریه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۱۱ (۱)، ۵۳ - ۶۳.
- حاجتی، نیما؛ آرام، محمد (۱۳۹۳). بازشناسی هویت اصیل شهرسازی و معماری منطبق بر سبک زندگی اسلامی - ایرانی مطالعه موردی شهر آستانه اشرفیه، اولین همایش ملی معماری، عمران و محیط‌زیست شهری.
- خلیلی، احمد؛ دهقانی، مصطفی (۱۳۹۹). سنجش و تحلیل فضایی هویت شهری در مقیاس نواحی شهر جدید هشتگرد، مجله پژوهش‌های معماری اسلامی، دوره ۸، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۹، ۶۹-۸۸.
- دلخوش، نوشا (۱۳۹۳). ارزیابی مفاهیم توسعه شهری پایدار و بررسی تطبیقی آن با اصول معماری و شهرسازی سنتی ایران، کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایدار، مؤسسه بین‌المللی مطالعات معماری و شهرسازی مهرآز شهر.
- دنبلی، سارا؛ کلانتری خلیل‌آباد، حسین؛ آقا صفری، عارف (۱۳۹۷). بازشناسی مؤلفه‌های هویت منظر شهری در شهرهای ایرانی - اسلامی، نمونه موردی شهر تهران. نشریه نقش جهان، ۸ (۴)، ۲۲۳ - ۲۳۰.
- رضایی، مرتضی؛ رحمانی محمد، ذاکر حقیقی، کیانوش (۱۳۹۴). طرح احیا و ساماندهی محلات تاریخی با تأکید بر ایجاد امنیت و ارتقای کیفیت محیط نمونه موردی محله دولت‌آباد ملایر، همایش بین‌المللی معماری عمران و شهرسازی در آغاز هزاره سوم.

- شماعی، علی؛ احمد پوراحمد (۱۳۹۲). بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه جغرافیا. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ضیابخش، ندا؛ ضیالحق، شهاب‌الدین. (۱۳۹۶). کاربرد تأسیسات مکانیکی در معماری (منطبق بر سرفصل وزارت علوم)، چاپ اول، نشر سرافرازان البرز، تهران.
- علی زاده حسن‌آبادی، ملیکا (۱۳۹۶). تکنولوژی منطبق سازه در گفتمان معماری دبی با رویکرد زمینه‌گرایی، چهارمین کنفرانس بین‌المللی فناوری‌های نوین در مهندسی عمران، معماری و شهرسازی.
- مرزی، روزین؛ قلمرو، سیده سپیده؛ عباسپور، گلشن. (۱۴۰۱). ارزیابی پروژه قطار شهری کرمانشاه بر اساس سیستم حمل و نقل پایدار شهری، فصلنامه علمی سیاست‌گذاری شهری و منطقه‌ای، (۱)۱.
- مسعود، علیرضا؛ گلابی، سعیده (۱۳۹۸). ارزیابی عوامل مؤثر در ارتقاء هویت و حس مکانی بر مبنای تجربه حضور در فضاهای شهری با رویکرد هویت تاریخی در شهر همدان، فصلنامه معماری سبز، (۱)۵، ۱۳-۲۳.
- منجمی، علیرضا (۱۳۹۵). نقد انتقال تکنولوژی از منظر فلسفه تکنولوژی، مجله علوم اجتماعی راهبرد فرهنگ، (۳۴)، ۱۳۷-۱۴۹. <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage>
- موحدی، اسدالله (۱۳۹۲). کاربرد فناوری‌های نوین در معاصر سازی بناهای میراث فرهنگی جهانی نمونه موردی: بازطراحی مجموعه ارگ هرات (قلعه اختیارالدین)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته هنر، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر و معماری.
- مهدوی نژاد، محمدجواد؛ آقای مهر، معین (۱۳۹۱). برنامه‌ریزی مشارکت مینا در معاصر سازی بافت‌های شهری ایران، مجله هفت شهر، ۳ (۳۹ و ۴۰)، ۲۹-۳۶.
- ناصری، سارا (۱۳۹۴). کاربری تکنولوژی و بحران هویت در معماری معاصر ایران در عصر جهانی‌شدن و ارائه راهکارهای برون‌رفت از وضع موجود، نشریه مدیریت شهری، (۴۱)۱۴، ۳۵۹-۳۸۰.
- یزدانی رستم، مائده (۱۳۹۷). معاصر سازی منظر آیینی شهر، با رویکرد ساختار فضایی محله، پایان‌نامه دکتری تخصصی (PhD) هنر، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر.

References

- Gao, Ling-ling., Lu, Hong., Leap, Nicky., Homer, Caroline. (2019). A review of midwifery in mainland China: Contemporary developments within historical, economic and sociopolitical contexts, *Women and Birth*, 32(2), 279-283.
- Naghizadeh, M. (2000). Identity of "Iranian Architecture" and "Modernism", *HONAR-HA-YE-ZIBA*, 7, 79-91.
- Yuryeva, Tatyana V., Malykhin, Sergey A., Kudryavtsev, Andrey A., Afanasyev, Ilya B., Yuryev, Vladimir A. (2020). CdZnSSe crystals synthesized in silicate glass: Structure, cathodoluminescence, band gap, discovery in historical glass, and possible applications in contemporary technology, *Materials Research Bulletin*, 123. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.materresbull.2019.110704>